

<https://arvamus.postimees.ee/7755646/rahvastikuteadlane-ees-ootab-rekordkukkumine-aga-valitsuslepingus-ei-esine-sona-sundimus-kordagi>

RAHVASTIKUTEADLANE } Ees ootab rekordkukkumine, aga

valitsuslepingus ei esine sõna «sündimus» kordagi

[Mark Gortfelder](#), Tallinna Ülikooli Eesti demograafia keskuse teadur

17. aprill 2023, 16:15

Värskes koalitsioonilepingus ei esine sõna «sündimus» kordagi. Sõna «rahvastik» esineb seal vaid korra regionaalset paiknemist silmas pidades, kirjutab demograaf Mark Gortfelder.

Aastal 2022 nägi Eestis ilmavalgust mittelõplikel andmetel 1550 last ehk pea 13% vähem kui aasta varem, mis on ühtlasi madalam näitaja alates 1919. aastast, kui see aegrida algas. Käesoleva aasta esimese kolme kuuga on esialgsetel andmetel Eesti rahvastikku lisandunud pelgalt 157 last ehk pea 6% vähem kui 2022. aastal. See viitab negatiivse rekordi taaskordsele purunemise võimalusele ka sel aastal.

Vaatame koalitsioonilepingut

Sellele vaatamata ei leidu värske koalitsiooni lepingus sõna «sündimus» kordagi ning sõna «rahvastik» esineb seal vaid korra regionaalset paiknemist silmas pidades (samuti puudub sealt sõna «demograafia»). Perepoliitika osas on seal kirjas vastav lause: «Viime läbi erinevate peretoetuste ja vanemahüvitise tervikanalüüsi, et parandada toetuste ja teenuste eesmärgipärasust.»

Tegelikult paistab, et «analüüs» on juba tehtud, sest intervjuudes ja mujal on muudatused juba üsna kindlate numbritega välja hõigatud. Olulisemad punktid on lastega perede tulumaksusoodustuse lõpetamine ning ametist lahkuva valitsuse poolt äsja sisse viidud peretoetuste muudatuste tühistamine ja muutmine (loe siit). Viimase puhul on põhjenduseks toodud õiglustunde taastamisese vajadusest ühiskonnas.

Muidugi on inimeste õiglustunnetus erinev ja sellel tõsiasjal suuresti põhinebki mitmeparteisüsteem. Avaliku arvamuse küsitlused rääget õiglustunde riivet enamuse puhul küll ei näita. Kindlasti riivab paljude inimeste õiglustunnet aga see, et kuigi lastetoetuste indekseerimist loodav valitsus oluliseks ei pea, siis pensionite või tipp-poliitikute palkade suhtes on standardid teised (PM 16.03).

Valitsuse tegevusetus

Valdkonna eest vastutav minister Signe Riisalo väidab lisaks, et «teadusuuringud näitavad, et toetused üksi ei taga iibe kasvu», mida keegi polegi väitnud. Samuti edastab, et «sündimusele mõjuvad positiivselt eeskätt vajalikud teenused». Jättes kõrvale selle väite põhjendatuse tulenevalt päevakommentaari mahupiirangust, tekib küsimus, mida plaanib uus valitsus siis sündide negatiivsete rekordite valguses peredele suunatud teenuste osas muuta?

Olemasoleva info alusel paistab, et mitte midagi. Kas saame sellest järeldada, et uue valitsuse jaoks on sündimusega ja seda toetavate teenustega kõik korras?

Ainsad loodava valitsuse poolt välja käidud konkreetsete lubadused puudutavad üksikvanemate elatise ja toitjakaotuspensioni suurendamist, samuti on ebamääraselt räägitud erivajadusega ja harvikaigusi põdevate laste suuremast toetamisest. Samas on nende spetsiifiliste tegevuste mõju sündimusele pea olematu, sest vastavad rühmad on liiga väikesed ning seotud tihti ühe vanema puudumisega, mis järgnevate laste sündimise tõenäosust arusaadavalt pärsib.

Kaja Kallas peaministriks kandidaadina riigikogu ees seistes vastas rahvastikuteemade hülgamise süüdistusele, et «Eesti rahva kestmine ning kultuuri ja keele järjepidevus ja alleshoidmine on väga oluline» ning viitas, et eeltoodud muudatused siiski peaks selles vallas abiks olema. Samuti on olulised laiemad koalitsiooni tegevused, näiteks hariduse alal. Sündimuse mõjutamise valdkondade ülesele olemusele viitab ka Signe Riisalo.

Tegemist on laiema nähtusena, mille puhul on sündimusest üleüldise ühiskondliku polariseerumise kontekstis saanud teema, millega üks osa poliitikutest otseselt konkreetsete meetmetega tegeleda ei taha. Selle asemel peitatakse valdkonna ülesuse varju, probleemi ennast tajutakse ajaliselt kaugena. Seda hoolimata sellest, et lähimineviku madal sündimus mõjutab just praegu põhjanevalt Eesti elu nii tööjõupuudusega kui rahvastiku vananemisest tulenevate kulutustega.

Ka 2022. aasta sündide madalseisu põhjuste osas märkis Kaja Kallas riigikogu ees kuivalt sünnitusealiste naiste arvu langusele, mis loomulikult ja valitsuse tegevusest vältimatult viib alla ka ilmavalgust nägevate laste arvu. Samas on üksnes kümnendik 2022. aasta sündide langusest taandatav sellele konkreetsele põhjusele. Niisiis peaks ülejäänud 90% ehk umbes 1400 lapse sündimata jätmise olema piisav motivatsioon uuele koalitsioonile tõesti vajaminev analüüs ära teha ning mõelda, et kuidas nende edumeelne rahvastikupoliitika välja näeks.